Dyes, Plugs and Mirrors: Hair Care for Men?

R' Mordechai Torczyner – torczyner@torontotorah.com

YESHIVA UNIVERSITY
TORAH MITZION
BEIT MIDRASH

A sensitive issue

1. Melachim II 2:23

וַיַּעַל מִשָּׁם בֵּית אֵל וְהוּא עֹלֶה בַדֶּרֶךְ וּנְעָרִים קְטַנִּים יָצְאוּ מִן הָעִיר וַיִּתְקַלְּסוּ בוֹ וַיֹּאמְרוּ לוֹ עֲלֵה קָרֵחַ עֲלֵה קָרֵחַ:

2. Talmud, Shabbat 152a

אמר ליה ההוא גוזאה לרבי יהושע בן קרחה: מהכא לקרחינא כמה הוי? אמר ליה, כמהכא לגוזניא.

3. Tosafot (12th-13th century Western Europe), Bechorot 58a **חוץ מן הקרח הזה**

פ"ה היינו ר"ע, ור' יהושע בן קרחה הוא ר' יהושע בנו של ר"ע. וקשה: מי סני ליה להזכיר ר"ע בשמו, שמזכירו בלשון גנאי??

4. Mishnah Bechorot 7:2 (43a)

הקרח פסול. איזהו קרח? כל שאין לו שטה של שער מקפת מאזן לאזן. ואם יש לו הרי זה כשר.

The importance of personal beauty

5. Talmud, Bava Batra 58a

הכל בפני שרה כקוף בפני אדם שרה בפני חוה כקוף בפני אדם חוה בפני אדם כקוף בפני אדם אדם בפני שכינה כקוף בפני אדם

6. Rabbi Eliezer Waldenberg (20th century Israel), Tzitz Eliezer 11:41:9

ואך מגוחך הוא לבוא ולהציע להתיר ניתוח כזה לנשים בגבוב קולות עפ"י מדרשים שונים המהללים היופי לנשים, ואין כדאי אפי' להשיב ע"ז דאין לבכזאת מקום בהל' כלל... ורק באופן מליצי יש להשיב ע"ז בדברי שלמה המלך ע"ה שהטיף ברוח ד' אשר בקרבו ואמר: שקר החן והבל היופי אשה יראת ד' היא תתהלל... ואם אין להטריח את הקונה לשנות את הטבע (יעו"ש במהרש"א ד"ה עמי היתה) על אחת כמה שאין לו לאדם להתחכם בעצמו לשנות הטבע בפעולות כאלה, והר"ז כאומר לאומן שעשאו כמה מכוער כלי זה שעשית (עיין תענית כ:).

7. Midrash Tanchuma, Tazria 5

מעשה ששאל טורנוסרופו' הרשע את ר' עקיבא איזו מעשים נאים, של הקב"ה או של בשר ודם? א"ל של ב"ו נאים. א"ל טורנוסרופוס הרי השמים והארץ יכול אדם לעשות כיוצא בהם?! א"ל ר"ע, לא תאמר לי בדבר שהוא למעלה מן הבריות שאין שולטין עליו, אלא אמור דברים שהם מצויין בבני אדם. א"ל למה אתם מולין? א"ל אני הייתי יודע שעל דבר זה אתה שואלני, ולכך הקדמתי ואמרתי לך שמעשה בני אדם נאים משל הקב"ה. הביא לו ר"ע שבלים וגלוסקאות...

8. Rabbi Yehudah Loeb (Maharal, 16th century Poland, Moravia, Prague), Be'er haGolah 2:10

כמו שהיה כח הטבע פועל בגזירת ד' יתברך, והיה כח הטבע פועל בששת ימי ראשית מה שראוי אל הטבע, כך האדם מצד השכל אשר בו, שהוא על הטבע, ופעולתו דבר שאינו טבעי...

9. Talmud, Taanit 31a

תנו רבנן: יפיפיות שבהן מה היו אומרות תנו עיניכם ליופי שאין האשה אלא ליופי מיוחסות שבהן מה היו אומרות תנו עיניכם למשפחה לפי שאין האשה אלא לבנים...

10. Mishnah Nedarim 9:9 (66a)

ומעשה באחד שנדר מבת אחותו הנייה והכניסוה לבית ר' ישמעאל וייפוה אמר לו ר' ישמעאל בני מזו נדרת אמר לו לאו והתירה ר' ישמעאל באותה שעה בכה ר' ישמעאל ואמר בנות ישראל נאות הן אלא שהעניות מנוולתן

11. Talmud, Taanit 20a-b

מעשה שבא רבי אלעזר ברבי שמעון ממגדל גדור מבית רבו, והיה רכוב על חמור ומטייל על שפת נהר, ושמח שמחה גדולה והיתה דעתו גסה עליו מפני שלמד תורה הרבה. נזדמן לו אדם אחד שהיה מכוער ביותר אמר לו שלום עליך רבי ולא החזיר לו אמר לו ריקה כמה מכוער אותו האיש שמא כל בני עירך מכוערין כמותך אמר לו איני יודע אלא לך ואמור לאומן שעשאני כמה מכוער כלי זה שעשית כיון שידע בעצמו שחטא ירד מן החמור ונשתטח לפניו...

12. Talmud, Shabbat 50b

דתניא "רוחץ אדם פניו ידיו ורגליו בכל יום בשביל קונו משום שנאמר כל פעל ד' למענהו."

The prohibition: **לא ילבש**

13. Devarim 22:5

לֹא־יִהְיֶה כְלִי־גֶבֶר עַל־אִשָּׁה וְלֹא־יִלְבַּשׁ גֶּבֶר שִׂמְלַת אִשָּׁה...

14. Talmud, Nazir 59a

שלא ילבש איש שמלת אשה וישב בין הנשים ואשה שמלת איש ותשב בין האנשים

15. Rambam (12th century Egypt), Sefer haMitzvot, Prohibition 40

ודע שזאת הפעולה, כלומר היות הנשים מתקשטות בתכשיטי האנשים או האנשים בתכשיטי הנשים, פעמים תיעשה לעורר הטבע לזמה כמו שהוא מפורסם אצל הזונים. ופעמים ייעשה למינים מעבודת עבודה זרה כמו שהוא מבואר בספרים המחוברים לזה.

16. Talmud, Shabbat 50b

מגרר אדם גלדי צואה וגלדי מכה שעל בשרו בשביל צערו אם בשביל ליפות אסור

17. Rambam (12th century Egypt), Mishneh Torah, Hilchot Avodah Zarah 12:9-10

העברת השיער משאר הגוף כגון בית השחי ובית הערוה אינו אסור מן התורה אלא מדברי סופרים, והמעבירו מכין אותו מכת מרדות. במה דברים אמורים? במקום שאין מעבירין אותו אלא נשים כדי שלא יתקן עצמו תיקון נשים, אבל במקום שמעבירין השיער הנשים ואנשים אם העביר אין מכין אותו, ומותר להעביר שיער שאר איברים במספריים בכל מקום...

המלקט שערות לבנות מתוך השחורות מראשו או מזקנו משילקט שערה אחת לוקה מפני שעדה עדי אשה, וכן אם צבע שערו שחור משיצבע שיער לבנה אחת לוקה...

18. Talmud, Makkot 20b

ומודים חכמים לרבי אליעזר במלקט לבנות מתוך שחורות אפילו אחת שהוא חייב ודבר זה אפילו בחול אסור משום שנאמר לא ילבש גבר שמלת אשה

19. Rabbi Yosef Karo (16th century Israel), Shulchan Aruch Yoreh Deah 182:6

אסור (לאיש) ללקט אפילו שער אחד לבן מתוך השחורות, משום לא ילבש גבר (דברים כב, ה) וכן אסור לאיש לצבוע (שערות לבנות שיהיו) (ב"י) שחורות, אפילו שערה אחת. וכן אסור לאיש להסתכל במראה. (וע"ל סימן קנ"ו).

20. Talmud Yerushalmi, Shabbat 6:1

י"ג דברים התירו לבית רבי שיהו רואין במראה. ושיהו מספרין קומי. ושיהו מלמדין את בניהן יוונית שהיו זקוקין למלכות...

21. Tosafot (12th-13th century Western Europe), Avodah Zarah 29a

משמע שאסור לאיש לראות במראה ונראה כי הטעם משום לא ילבש גבר שמלת אשה דמתרגם לא יתקן גבר בתיקוני אתתא

Four Heterim

22. Rabbi Yosef Karo (16th c. Israel), Rabbi Moshe Isserles (16th c. Poland), Shulchan Aruch YD 182:1

המעביר שער בית שחי ובית הערוה... היו מכין אותו מכת מרדות. בד"א, במקום שאין מעבירין אותו אלא נשים, כדי שלא יתקן עצמו תיקון נשים. אבל במקום שמעבירין אותו גם האנשים, אם העביר אין מכין אותו. הגה: ואפילו לכתחלה שרי. רק החברים נמנעים בכל מקום.

23. Rabbi Yehoshua Falk (16th century Poland), Perishah to Yoreh Deah 182:5

נראה דר"ל אנשים עכו"ם, דכיון דנהוג נהוג ולמדין ממנהג העכו"ם. גם יש לומר דעל ישראל קאמר, דהיכי דהנהיגו כן כולם יחד אין מוחין בידם.

24. Tosafot (12th-13th century Western Europe), Shabbat 50b **בשביל צערו**

בשביל צערו - ואם אין לו צער אחר אלא שמתבייש לילך בין בני אדם שרי דאין לך צער גדול מזה.

25. Rabbi Moshe Isserles (16th century Poland), Darchei Moshe Yoreh Deah 156:1

ובהגהות אשיר"י (פ"ב סי' יא) "ולסופרים המעמידים מראה בפניהם ומתכוונים להסתכל בו שלא יחשכו עיניהם שרי" עכ"ל וכן הוא בהגהות מיימוני פרק י"ב מהלכות עבודה זרה (ד"ק ה"י). ובסמ"ג (סוף לאוין מה י ע"ג) מתיר אם רואה בו להאיר עיניו וכ"פ מהר"ר זעלקיל ז"ל

דאם רואה במראה משום שיש לו נוצות בשערות או כתמים בפניו ומסירם כדי שלא יתגנה בין הבריות מותר הואיל ואין כוונתו ליפות רק שלא יתגנה וק"ו לתלמיד חכם דלא גרע מרבב שעל בגדו דאסור לת"ח (כדאיתא שבת קיד א)

26. Rabbi Yitzchak Weiss (20th century England), Minchat Yitzchak 6:81
דהנה פשיטא דיבלת כהאי מיקרי מום... והנה ברפואת מום שבגוף בודאי אין משום לא ילבש וראי' מדאיתא (בכתובות ע"ה ע"א) "אבל הוא שהלך אצל חכם והתירו אצל רופא וריפא אותו מקודשת"...

27. Rabbi Shlomo Zalman Auerbach (20th century Israel), cited in Nishmat Avraham Yoreh Deah 182
שאל מו"ר הגרי"י נויבירט שליט"א למורנו ורבנו הגרש"ז אויערבאך זצ"ל הלכה למעשה: בחור בן 20 שנה ששערות ראשו וזקנו לבנות (ולא מחמת מחלה) ומתבייש לצאת בין האנשים, האם מותר לו לצבוע אותן שיהיו שחורות. ואמר הגאון זצ"ל שמותר לבחור לצבוע את השערות שלו (בתנאי שלא יהי אונאה לגבי שידוך וכו') כדי שלא יתבייש, כי שערות לבנות בבחור צעיר נקרא מום ואין איסור בהסרת מום.

28. Talmud, Berachot 19b
גדול כבוד הבריות שדוחה [את] לא תעשה שבתורה. ואמאי? לימא אין חכמה ואין תבונה ואין עצה לנגד ד' (משלי כא)! תרגמה רב בר שבא קמיה דרב כהנא בלאו דלא תסור.

29. Rabbi Yisrael Meir Kagan (19th-20th century Poland), Shaar haTziyyun 322:12
עיין בפרי מגדים שמצדד דהוא הדין דמותר לקטום הקיסם ביד כדי לחצות בו שיניו אם אי אפשר לו לחצות בו בלא זה, וכפי מה שכתבנו מקודם דקטימת הקיסם ביד הוא רק משום שבות

30. Rabbi Yehoshua Neuwirth (20th century Israel), Shemirat Shabbat k'Hilchatah 34: note 52
ושמעתי מהגרש"ז אויערבך שליט"א דכל שיש בו משום כבוד הבריות כגון שהליחה נוזלת לו מן האף יש להקל טפי

31. Rabbi Dr. Avraham Sofer Avraham (20th-21st century Israel), Nishmat Avraham Orach Chaim 301:11:2
ואמר לי מו"ר הגרי"י נויבירט שליט"א... מסתבר שיהיה מותר לחולה כזה לצאת עם המכשיר בשבת, גם במקום שאין עירוב (אך אינו רה"ר גמורה), אם הוא לובש אותו בשינוי... ואמר לי מו"ר שליט"א שיש משום כבוד הבריות בחולה סוכרת כזה כי ללא היתר כנ"ל לא יוכל אף פעם, כל ימי חייו, לצאת מביתו בשבת. אך הוסיף שההיתר הוא דוקא לשם מצוה... עוד א"ל מו"ר שליט"א שאדם שלא בא אף פעם לביהכ"נ או לשיעור תורה ידברו עליו וזה גם נקרא משום כבוד הבריות.

32. Rabbi Eliyahu Bakshi-Doron (20th-21st century Israel), Binyan Av 2:55:3
אדם פרטי שמחליט לכבד את עצמו ונוהג בגאוה שאינו נושא שק או קופה, כבודו משום שיקולים פרטיים אינו יכול לפטור אותו, או לדחות איסור דרבנן... אדרבא שיכבוש מידותיו ולא יבטל המצוה

33. Rabbi Moshe Feinstein (20th century USA), Igrot Moshe Yoreh Deah 2:77
ומטעם שהוא כבזיון לה ויש בזה משום כבוד הבריות לא חששו, משום שאין בזה בזיון כ"כ דידוע לכל שהנשים הן נדות י"ב יום בכל חדש כשאינן זקנות ולא מעוברות... ומה שמתביישות כשהיא נמצאת עם אלו שאינן שומרות דיני התורה אין להחשיב בושת כזה לכבוד הבריות להתיר איסורים ואף לא מנהג ישראל בשביל זה, כיון דאדרבה טוב שלא תתבייש אף לפניהן בקיום מצות התורה

34. Avoiding embarrassment: Is this -
- Practical benefit? (Tosafot, Sridei Eish)
- Medical therapy? (Darchei Moshe, Minchat Yitzchak, Rav Shlomo Zalman Auerbach)
- Human dignity? (Shoel uMeishiv, Divrei Chaim, Sdei Chemed)

<u>Applications: Mirrors; Baldness treatments; Dye</u>

35. Rabbi Moshe Isserles (16th century Poland), Shulchan Aruch Yoreh Deah 156:2
וי"א הא דאסור לראות במראה היינו דוקא במקום דאין דרך לראות במראה רק נשים, ואית ביה משום לא ילבש גבר (דברים כב, ה) אבל במקום שדרך האנשים לראות ג"כ במראה, מותר.

36. Talmud, Avodah Zarah 29a
ת"ר ישראל המסתפר מעובד כוכבים רואה במראה.

37. Rabbi Yosef Karo (16th century Israel), Shulchan Aruch Yoreh Deah 156:2

אסור לאיש להסתכל במראה, משום לא ילבש גבר (דברים כב, ה), אלא אם כן משום רפואה, כגון שחושש בעיניו, או שמספר עצמו, או אם מסתפר מן העובד כוכבים בינו לבינו

38. Rabbi Yisrael Lifschitz (19th century Germany/Poland), Tiferet Yisrael Avodah Zarah 2 (12)

מכ"ש הכא דת"ח שנמצא רבב על בגדיו חייב מיתה [כשבת קי"ד], ואף דאין ת"ח בזה"ז [כי"ד רמ"ג ושל"ד, ועי' סמ"ע ססי' רס"ב] עכ"פ בזה"ז שכבוד התורה בעווונינו בל"ז כבר ירדה אחורנית עשר מעלות, אדרבה חיוב עלינו להקפיד על כבודה לבלי להשפילה יותר, ושיהיה לשחוק בעיני הבריות עי"ז, להכי בכל גוונא מותר, והצעתי דברים הנ"ל בילדותי לפני ע"ר אאמ"ו הגזצוק"ל והודה לדברי.

39. Is hair replacement masculine?

- Rogaine http://www.yeshiva.co/ask/?id=4243
- Hair transplants http://www.yeshiva.co/ask/?id=484

40. Rabbi Yitzchak Weiss (20th century England), Minchat Yitzchak 6:81

פשיטא דשרי לחתוך היבלת שיש בו שערות שבפניו, אלא אף לצבוע השערות למראה השערות שבזקנו נראה ג"כ דשרי, והוא עפי"מ שכ' בלבו"מ שם, בטעם לחלק בין הא דמגרר גלדי מכה וצואה לאיסור דצביעת שערות לבנות, דבשערות מתחילת בריאתו בטבעו להשתנות ללבנות, אין כאן שינוי בטבעו, ואדרבה בצביעה משנה מה שנברא בטבעו כדי ליפות בה, והיא דרך נשים משום נוי ויפי', ע"כ יש בו משום לא ילבש גבר וגו'...

שאני מה שנשתנו שערותיו ע"י שומא שבגופו, ובין שערות לבנות שנולדו בו בלא סיבת איזה דבר הגורם הנראה בו, והגם דזה בלבד מה שנשתנה השערות לבנות בעוד צעיר לימים הוי שינוי בטבע...

אבל י"ל דגם בצעיר לימים יש מציאות בטבע הלבנת השערות, וכמ"ש הרמב"ם (בפיה"מ ברכות) על הא דאמר ראב"ע הרי אני כבן שבעים שנה, ופי' שקרא ושנה הרבה עד שהלבינו שערות ראשו עיין שם, ושייך לומר כנ"ל דבצביעותיו משנה הטבע, משא"כ היכא דהוי ע"י שומא הנראה לכל די"ל שפיר דאין בזה משום לא ילבש כנ"ל.

41. Rabbi Moshe Feinstein (20th century USA), Igrot Moshe Yoreh Deah 1:82

הנידון כאן הוא אם איסור זה דלא ילבש שהוא גם על כל תקוני נשים הוא על עצם המעשה שלובש ומתקשט בהמלבושים וקשוטים שעושות הנשים, או שהאיסור הוא על מה שיוצא מזה שהוא מלובש ומקושט כמו הנשים. דאם נימא שהוא על עצם המעשה אין לאסור. לא מבעיא אם נשים אין עושות ע"י לקיחת רפואה זו אלא ע"י צביעה, שאין עושה כלל כמעשה הנשים, אלא אף אם הנשים עושות ע"י לקיחת הרפואה נמי לא היה שייך לאסור כיון דלקיחת הרפואה אין בזה מעשה נשים דוקא, דלא שאני משאר רפואות ואין בלקיחה זו שום היכר מעשה נשים שיהיה שייך לאסור...

42. Rabbi Yechiel Yaakov Weinberg (20th century Germany, Switzerland), Sridei Eish 2:41

הסיכום היוצא מכל האמור לעיל, שלכל השיטות יש להתיר ציבוע השערות אם אינו מתכוין ליפוי כי אם לתועלת מעשית, כמו שהוכחנו לעיל. שלסמ"ג ולר"ת הדבר מפורש בגמ' נזיר נ"ט, ושאר הראשונים כתבו, שלהרחיק צער או את הביוש או להזהר מנזק או מפני הצינה, מותר ללבוש בגדי אשה או להסיר שער בית השחי וכן מותר להסתכל במראה. וה"ה דמותר לצבוע שערו במקום שגורם לו הלובן הפסד או ביוש, שהיסוד של האיסור ומהותו הוא להתקשט בתכשיטי אשה, וכל שאינו עושה לתכשיט - אין כאן איסור.

43. Rabbi Yosef Shaul Nathanson (19th century Poland), Shoel uMeishiv I 1:210

ע"כ דזה נקרא "מינכר" שהרי נראה בעליל לצבע עצמן שאתמול ראו שחור ולבן ועכשיו רואהו אותו שחור ומה שעשה כדי להנצל מצער ז"א ניכר וע"כ לוקה. ומה שכתב היתר משום "גדול כבוד הבריות" ז"א רק בלאו דלא תסור כדאמרן בברכות דף י"ט ובמגלה דף ג' וע' ברש"י ובחדושי אבן העזר שם וע' במנחות דף ל"ח. מ"מ לדינא כיון דברוב הפוסקים נראה שאינו רק איסור מדרבנן, ולא קי"ל כדראב"י ואף שבאמת משנת ראב"י קב ונקי... ע"כ מי שרוצה לסמוך על רוב הפוסקים שהם רובא דמינכרא דלא ס"ל כרמב"ם וא"כ אינו רק איסור מדרבנן ויוכל לסמוך בזה כמ"ש מעלתו והרבה נשתייר בקולמס ואין הזמן מסכים להאריך.

44. Rabbi Chaim Halberstam of Sanz (19th century Poland), Divrei Chaim Yoreh Deah 2:62

ותמוה לי טובא הלא כל ההיתר של הרשב"א ותוס' בצריך לרפואה או כל גופו הוא רק משום דסבירא להו העברת שער הוי מדרבנן, אבל אם הי' מדאורייתא אסור לעבור על לאו, והנה במלקט שחורות מתוך לבנות כתב הרמב"ם ז"ל [פי"ב מעבודת כוכבים ה"י] דלוקה וכן פסק הראב"ד דבהרבה שערות לוקה כמבואר בהשגות, וכן פסק הטור ביו"ד [סי'] קפ"ב [סעיף ו'], א"כ בודאי אין חכמה ואין עצה אפילו במקום כבוד הבריות אסור. והנה בחפזי לא מצאתי מי שיחלוק על הרמב"ם והראב"ד והטור הנ"ל אם כן בודאי אסור לצבוע שחור ולוקה משום לא ילבש אך תקנתו שיצבע שיהי' כולו לבן דבזה אין שום איסור כלל כמבואר בב"י סי' קפ"ב וזה ברור: